

„ქალთა ისტორია“ და გენდერული კვლევები საისტორიო მეცნიერებაში

სქესის კვლევის სფეროში ახალი მეცნიერული პარადიგმების წარმოშობაში გადამწყვეტი როლი შეასრულა ფილოსოფიურმა კონცეფციამ – ფემინიზმმა. ფემინიზმის იდეების ჩასახვის პერიოდად მიჩნეულია ალორძინების ეპოქა, როდესაც ქრისტიან პიზანელის და კორნელიუს აგრიპას მიერ გამოქვეყნდა პირველი ტრაქტატები ქალის მიმართ საზოგადოების უსამართლო დამოკიდებულების შესახებ. ამას მოჰყვა 1772 წელს ოლიმპიადა დე გუჟის „ქალისა და ქალი მოქალაქის უფლებების დეკლარაცია“, ქალთა პირველი ორგანიზაციებისა და კლუბების შექმნა და ხელისუფლების მიერ მათი სასტიკი დევნა. ფემინიზმის, როგორც კონცეფციის ფორმირებას ამაგი განმანათლებლებმა და უტოპიური სოციალიზმის თეორიის მომხრეებმაც დასდეს. ფემინიზმმა, როგორც სქესთა თანასწორუფლებიანობის თეორიამ საფუძველი დაუდო ქალთა მოძრაობას. მისი პირველი ტალღა XIX ს-ის 60-იანი წლებიდან დაიწყო და გაგრძელდა XX-ის 40-იან წლებამდე. ამ პერიოდში ევროპისა და ამერიკის სხვადასხვა ქვეყნებში საფუძველი ჩაეყარა სქესთა იურიდიულ და პოლიტიკურ თანასწორობას. XX ს-ის შუა წლებიდან იწყება ქალთა მოძრაობის მეორე ტალღა – ბრძოლა ქალთა სამოქალაქო და ეკონომიკური უფლებებისათვის, საზოგადოებრივი ცხოვრების სხვადასხვა სარბიელზე სქესთა ფაქტიური თანასწორობისათვის, იურიდიულად დეკლარირებული უფლებების რეალურად მოპოვებისათვის. მის ეპიცენტრად აშშ იქცა. ქალთა მოძრაობამ მიიღო რადიკალური ფორმები. მას ეწოდა „ქალთა განმათავისუფლებელი მოძრაობა“ (Womens liberation).[1, 6-12; 10, 414; 20; 21]

ამავე საუკუნის 60-70-იანი წლებიდან ცხადი გახდა, რომ ქალთა უფლებების დასაცავად, რეალურ ცხოვრებაში სქესთა თანასწორობის მოსაპოვებლად და სოციალური ცვლილებების განსახორციელებლად, პრაქტიკულ ქმედებებთან ერთად, უმნიშვნელოვანესი იყო თეორიული ანალიზი. აშშ-სა და დასავლეთ ევროპაში შეიქმნა

ახალი სფერო აკადემიური კვლევებისათვის – „Womens Studies (ქალთა კვლევები)“: დაარსდა არაერთი კვლევითი ცენტრი ამ მიმართულებით, გამოქვეყნდა ქალთა სამეცნიერო ნაშრომები, მომზადდა შესაბამისი საგანმანათლებლო კურსები სხვადასხვა უმაღლესი სასწავლებლებისათვის. სამეცნიერო კვლევები ქალთა დისკრიმინაციის სფეროში აღიქმებოდა, როგორც საზოგადოებაში არსებული სქესთა უთანასწორობის დაძლევის საშუალება. ამასთან, ამგვარი კვლევები მონოდებული იყო, გაემყარებინა სამეცნიერო და თეორიული საფუძველი ქალთა განმათავისუფლებელი მოძრაობისათვის. ბუნებრივია, „ქალთა კვლევები“ თავდაპირველად გაჩნდა ტრადიციულ აკადემიურ დისციპლინებში: ლიტერატურაში, ისტორიაში, ფილოსოფიაში, სოციოლოგიაში, ფსიქოლოგიაში და ა.შ.[18] შევეცდებით ვუჩვენოთ, რა მიმართულებით განვითარდა ქალთა საკითხების კვლევა საისტორიო დისციპლინებში, ისტორიის ხედვის რა სი-ახლეები და მეთოდოლოგიური მიდგომები გამოიკვეთა, როგორია ამგვარი კვლევების სამომავლო პერსპექტივა.

XX ს-ის 70-იანი წლების დასაწყისში, გახმაურებულ სამეცნიერო ჟურნალში „ქალი, კულტურა, საზოგადოება“ (1974 წ.) დაბეჭდილმა შერი ორტნერის სტატიამ, აგრეთვე, უნგერის, ადრიანა რიჩის, გეილ რაბინის გამოკვლევებმა საფუძველი ჩაუყარეს მრავალწლიან დისკუსიას „გენდერი“-ს ცნების შესახებ. „Gender“ (ინგლ.) – ამ სიტყვას ორმაგი დატვირთვა აქვს. ის გამოხატავს ბიოლოგიურ სქესს (გრამატიკაში) და აქვს სქესის სოციალური მნიშვნელობა, ანუ ამ შემთხვევაში, განიხილება, როგორც საზოგადოების სოციალური სტრუქტურის საბაზისო განზომილება. გენდერის ამ ორი მნიშვნელობის დიფერენცირება, სოციალური პროცესების გააზრების ახალ თეორიულ საფეხურზე ასვლას მოასწავებდა.[2, 74]

XX ს-ის 70-80-იანი წლებიდან ფილოსოფიურმა და ჰუმანიტარულმა აზროვნებამ ახალი დამოკიდებულება გამოხატა ადამიანის არსის, მნიშვნელობის, ადამიანის ყოფიერების სივრცითი და დროითი განზომილების, სქესთა შორის ურთიერთობების და საერთოდ, ქალთა საკითხთან მიმართებაში. სწორედ, ამ პერიოდში იწყება გენდერული კვლევების მეცნიერული განვითარება. გენდერის თეორიაში აისახა სხვადასხვა მეცნიერებაში არსებული ინტერესები, შემეცნების თეორიის მრავალი მიმართულება. ამიტომ, ის თანამედროვე ჰუმანიტარული მეცნიერების „ცხელ წერტილში“ აღმოჩნდა და მეცნიერებათა სისტემაში ინტერდისციპლინარულ თეორიულ მიმართულებად იქცა. [2, 74]

„გენდერის“ ცნების შესახებ დისკუსიის სანყის ეტაპზე ის მიიჩნიეს, როგორც „სუბორდინაციის ნიშანი“ (ა. რიჩი), როგორც სქესთა სოციალური როლების არსებულ იერარქიაში საზოგადოების მიერ ქალისათვის განსაზღვრული ადგილისა და სტატუსის მინიჭება. მოგვიანებით, ეს ტერმინი გამოიყენებოდა იმგვარი პრობლემების გამოსაკვეთად, რომელიც აყალიბებს ამა თუ იმ სქესისათვის დამახასიათებელ თვისებებს, ქცევის ნორმებს, სტერეოტიპებს, როლებს და ა.შ. დღეისათვის, მეცნიერები შეთანხმდნენ, რომ „გენდერი“ არ არის ბუნებით მონიჭებული თვისება, არამედ ის სოციალური რეპრეზენტაციების ერთობლიობას წარმოადგენს და არის სოციალური ურთიერთობების ერთგვარი მახასიათებელი მოცემულ კულტურაში. გენდერი სქესის კულტურული ნილაბია. ამასთანავე, მასში, როგორც ნებისმიერ კულტურაში, არის მდგრადობისა და ცვალებადობის ელემენტები. [3, 57-60; 2, 75]

გენდერულ კვლევებს, როგორც აკადემიურ დისციპლინას, აქვს თავისი მიზანი: შეისწავლოს სქესთა სოციალური და კულტურული რეალიზაცია, ხელი შეუწყოს საზოგადოებაში არსებული ყველა ტიპის გენდერული უთანასწორობის დაძლევას. გენდერულ კვლევებში ჩართული მეცნიერებების ქსელი ფართოა და მოიცავს: ფილოსოფიას, სოციოლოგიას, ფსიქოლოგიას, ანთროპოლოგიას, გეოგრაფიას, ისტორიას, ეკონომიკას, დემოგრაფიას, პოლიტოლოგიას, ფილოლოგიას, სემიოტიკას, ეთნოლოგიას, კულტუროლოგიას, ლინგვისტიკას და სხვა.

„გენდერის“ ფორმირების და გენდერული კვლევების პირველ ეტაპზე, როდესაც მისი ძირითადი თეორიული აპარატი, ცნებები, ანალიზი, მეთოდოლოგია ფემინიზმის თეორეტიკოსების ნაშრომებს ეყრდნობოდა, ის თავისი არსით „ქალთა კვლევების (Womens Studies)“ განუყრელი ნაწილი გახდა. გენდერის თეორიის ფორმირების პარალელურად, XX ს-ის 60-70-იანი წლების მიჯნაზე, „ქალთა კვლევების“ სფეროში ჩამოყალიბდა ისტორიული შემეცნების ახალი მიმართულება – „ქალთა ისტორია“ (Women's History). მან მიზნად დაისახა ისტორიულ პროცესებში ქალთა ადგილის წარმოჩენა, განსაზღვრულ დროსა და სივრცეში მათი სოციალური სტატუსის და როლის განვითარების, ცვლილების შესწავლა. 1975 წელს ნინ კოჩის მიერ ტერმინის „ფემინოლოგიის“ შემოღების შემდეგ, „ქალთა ისტორიას“ დასავლურ ჰუმანიტარულ მეცნიერებაში ხშირად „ისტორიულ ფემინოლოგიასაც“ უწოდებენ.[19]

„ქალთა ისტორიის“ ანუ ისტორიული ფემინოლოგიის წარმოშობა ერთდროულად უკავშირდება ევროპასა და აშშ-ში მიმდინარე სოციალურ-პოლიტიკურ ვითარებას (1968 წლის ახალგაზრდული მოძრაობა, ადამიანის უფლებებისათვის ბრძოლის გააქტიურება, ფემინიზმის გამოცოცხლება) და მეცნიერების არსებულ მდგომარეობას, კერძოდ, ჰუმანიტარისტიკაში ანთროპოლოგიური მიმართულების გაძლიერებას. საისტორიო მეცნიერებაში დადგა პრობლემა: დანახულიყო „ისტორია ქვემოდან“, წარმოჩენილიყო ჩვეულებრივი ადამიანის ხმა, ისტორიულ მოვლენებთან დაკავშირებული განცდები და რეფლექსიები.

ერთი მხრივ, ისტორიული ფემინოლოგიის დამოუკიდებელ მიმართულებად ჩამოყალიბება, განაპირობა საზოგადოებრივი მოძრაობების, კერძოდ, ქალთა მოძრაობის ისტორიის, ქალთა პირველი ორგანიზაციების ჩამოყალიბებისა და საერთოდ, ქალთა საკითხების შესწავლის მიმართ ინტერესის ზრდამ. ფემინიზმისა და სუფრაჟიზმის ისტორიაში დანახულ იქნა თანამედროვე მწვავე პრობლემების ამოსავალი და გადაწყვეტის გზები: როგორ და როდის წარმოიშვა საზოგადოებაში სქესთა თანაარსებობის ნორმები, სტერეოტიპები; რა იყო მათი წარმოშობის მიზეზები და რა ფორმებით განვითარდა სქესთა უთანასწორობა, რა მეთოდები და გზები არსებობს ყოველივე ამის დასაძლევად. ეს იყო კითხვები და პრობლემები, რომელიც „ქალთა ისტორიების“ წინაშე დაისვა.

მეორე მხრივ, „ქალთა ისტორიას“ მხარი მედიევისტებმა და მოდერნისტებმა დაუჭირეს. ეს არ იყო შემთხვევითი, რადგან საისტორიო შემეცნებაში წარმოშობილმა პრობლემებმა და სიძნელებებმა, რაც ძირითადად განპირობებული იყო წყაროთა რაოდენობის გაფართოებით, კვლევის მეთოდებისა და მეთოდოლოგიური ორიენტირების მოძველებით, – მედიევისტიკა და ახალი ისტორია ანალიტიკური ექსპერიმენტების „გამოსაცდელ პოლიგონად“ აქცია. სწორედ, მედიევისტებმა და მოდერნისტებმა დაძლიეს ისტორიული წარსულის გაშუქების პოლიტიზირებული მიდგომები, მხოლოდ პოლიტიკური მოვლენების მიხედვით წარსულის შეფასება. სწორედ მათ მიაქციეს ყურადღება ადამიანს, როგორც ისტორიის სუბიექტს, მისი სოციალური მოღვაწეობის მრავალფეროვან სფეროებს შორის შინაგან ურთიერთმიმართებებს. წარმოიშვა ინტერესი ადამიანის ქცევის მოდუსის, წარმოდგენებისა და სახეების (იმაგოლოგია) შესწავლის, ცალკეული ადამიანების ყოფისა და ცხოვრების, ინდივიდების განცდების მიმართ.[5, 105-107]

წარსულის კვლევის ახლებური მიდგომების მომხრეებმა თავიანთ თავს ე.წ. „სოციალური ისტორიის“ მიმდევრები უწოდეს. მიუხედავად, სპეციალისტებს შორის, ამ დეფინიციის გარშემო გამართული დავისა და კამათისა, „სოციალური ისტორია“ საკმაოდ სიცოცხლისუნარიანი აღმოჩნდა, რადგან მის ფრთის ქვეშ აღმოცენდა ისტორიული შემეცნების სხვადასხვა მიმართულება: „პირადი ცხოვრების ისტორია“, „ყოველდღიურობის ისტორია“ (მიმართულება, რომელიც სწავლობს საგნებთან და მოვლენებთან ადამიანის ყოველდღიურ დამოკიდებულებას, ადამიანის სოციალურ და ოჯახურ სახეს, მისი მოღვაწეობისა და თვითგამოხატვის ფორმებს), „ბავშვობის ისტორია“, „სექსუალობის ისტორია“ და ა. შ. გაიზარდა ისტორიული ფსიქოლოგიის, გრძნობების ისტორიის, მენტალობის ისტორიის შესწავლის მნიშვნელობა. ისტორიკოსთა ყურადღება დაეთმო სამყაროს იმგვარ შემეცნებას, რომელიც ადამიანების კულტურულ ცნობიერებაშია ჩადებული. „მენტალობის ისტორიამ“ მკვლევრები მიიყვანა „ქალთა ისტორიის“, როგორც ისეთი სამეცნიერო პრობლემის შესწავლის აუცილებლობამდე, რომელიც წარმოაჩენს ქალებისა და კაცების სულიერი სამყაროს ევოლუციის პროცესს, ერთმანეთთან აახლოებს საერთოსა და განსაკუთრებულს, სოციალურს და ინდივიდუალურს, მსგავსს და განსხვავებულს. ისტორიული ცოდნისადმი ახალმა მიდგომამ დაადასტურა და აჩვენა, რომ „ქალთა ისტორია“ არა მხოლოდ ისტორიულ მოვლენებს ასახავს, არამედ ის აფექტურია, ანუ გვთავაზობს არა მხოლოდ ფაქტების ჩვენებას, არამედ იძლევა წარსულის დრამატიზაციას; შედგება არა მხოლოდ მოვლენათა ჯაჭვისაგან, არამედ მათთან დაკავშირებული განცდებისა და რეფლექსიებისაგან.[4, 17-18]

XX ს-ის 60-იანი წლების ბოლო და 70-იანი წლების დასაწყისი ისტორიული ფემინოლოგიის (ქალთა ისტორიის) განვითარების პირველ ეტაპად არის მიჩნეული, როდესაც ამ დარგის მიმდევრებმა წარმოაჩინეს ისტორიაში, ისტორიული პროცესების მსვლელობაში ქალების ე.წ. „უხილავი“ მდგომარეობა. „ქალთა ისტორიის“ მომხრეები ამტკიცებდნენ, რომ წარსულის შესახებ არსებული ცოდნა ცალმხრივია და ის თავისი არსით მხოლოდ „მამაკაცთა“ ისტორიაა; საისტორიო მეცნიერებაში აღიარებული და დამკვიდრებული კონცეფციები და თვალსაზრისები ისე შემუშავდა, რომ ქალის როლის გათვალისწინება საერთოდ არ მოხდა, გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც საქმე დემოგრაფიულ ისტორიას ეხებოდა. ცნობილი მეცნიერის პიტერ ბერკის სიტყვებით რომ ვთქვათ: „ქალები ისტორიკოსებისათვის ვირტუალურად „უხილავნი“ იყვნენ ... მათი ყოველდღიური

საქმიანობა და ყველა დონეზე პოლიტიკური გავლენის მნიშვნელობა საზოგადოდ უგულებელყოფილი იყო და სოციალური მობილობა განიხილებოდა მხოლოდ მამაკაცებთან მიმართებაში. თუ სხვა მეტაფორას გამოვიყენებთ, უნდა ვთქვათ, რომ ქალები აღინერებოდნენ, როგორც „დამუნჯებული“ ჯგუფი, რომელიც საკუთარ შეხედულებებს ... მხოლოდ მამაკაცთა ენაზე გამოხატავდა“. [3, 58]

XX ს-ის 70-იანი წლების დასაწყისიდან შუა წლებამდე პერიოდი, მეორე, ეტაპად ითვლება „ქალთა ისტორიის“ განვითარებაში. „გენდერის“ თეორიის ფორმირებამ და ამ ცნების თავდაპირველმა შინაარსმა – გარკვეულწილად გავლენა იქონია ქალთა კვლევების მიმართულებაზე. იწყება არსებული ისტორიული ცოდნის შევსება ქალთა სახეებითა და სახელებით. ამასთან ე.წ. „მამაკაცთა ისტორია“ (ისტორიული ფემინოლოგიის მიმდევრები ასე უწოდებენ ისტორიას, ტრადიციულ სამეცნიერო-აკადემიურ დისციპლინას) ჯერ კიდევ აღიქმება როგორც საფუძველი, რომელიც უნდა შეივსოს აქამდე „დამუნჯებული“ ქალთა ხმებით. ნიშანდობლივია, რომ ამ მიმართულების მიმდევრები და მკვლევრები ძირითადად ქალები იყვნენ.

XX ს-ის 70-იანი წლების შუა პერიოდიდან იწყება მესამე ეტაპი „ქალთა ისტორიის“ განვითარებაში, რომელიც 80-იანი წლების დასაწყისამდე გაგრძელდა. ევროპული ქვეყნების უმრავლესობაში ეს პროცესი მსგავსად წარიმართა. „ქალთა ისტორია“ გამოიყო საერთოეროვნული ისტორიიდან. მისი მიმდევრები (რ. ბრაიდენტალი, კ. კუნზი) საკმაოდ დამაჯერებლად შეეცადნენ დაემტკიცებინათ, რომ შუა საუკუნეებისა და ადრეული ახალი პერიოდის ქალები შეუმჩნეველნი და მდუმარენი, სწორედ, მათი თანამედროვე მამაკაცების წყალობით გახდნენ. [11] იშვიათი გამონაკლისის გარდა, მასობრივად სწორედ, მამაკაცები არ საუბრობდნენ ქალებზე საისტორიო ქრონიკებში, თითქმის ყოველთვის ივიწყებდნენ მათ შესახებ საკანონმდებლო დოკუმენტებში, მეორე პლანზე გადაჰყავდათ ნიგნების მინიატურების კომპოზიციებზე და ა. შ. ეს მკვლევრები შეეცადნენ „ხილული გაეხადათ“ და აემეტყველებინათ ისტორიული პროცესების აქამდე მდუმარე მოწმეები, „ქალთა ისტორიების“ პირველმა მკვლევრებმა დასაბამი დაუდეს იდეებისა და წარმოდგენების სისტემაში ერთგვარ გადატრიალებას.

ეს იყო პერიოდი, როდესაც ისტორია საკმაოდ დაუახლოვდა ფემინისტურ იდეოლოგიას. თუმცა აღსანიშნავია, რომ ფემინოლოგიის განვითარების ამ ეტაპზე, სპეციალურ ლიტერატურაში არსე-

ბული თვალსაზრისით „ისტორიული ფემინოლოგია კვლავ „ქალთა განცდების ისტორიად“ დარჩა“.[19]

ისტორიული ფემინოლოგიის წინაშე დაისვა კითხვები, რომელიც საზოგადოებაში ისტორიულად არსებულ გენდერულ დისბალანსსა და ასიმეტრიას ასახავდა: მითი იყო თუ რეალობა მამაკაცთა დომინირება სხვადასხვა დროსა და სივრცეში, რა ფორმებით მკვიდრდებოდა ის და რა საშუალებებით ხდებოდა ამგვარი დომინირების შენარჩუნება, რა სფეროში შეეძლოთ ქალებს თავიანთი არაოფიციალური გავლენის მოხდენა; შეკითხვათა ჯგუფი, ბუნებრივია, ქალთა შრომასაც შეეხო: რა სამუშაოს ეწოდნენ ქალები სხვადასხვა ეთნო-კულტურულ და ისტორიულ გარემოში, როდის დაკნინდა მომუშავე ქალის სტატუსი, რატომ არ იყო მომუშავე ქალების უმრავლესობა ოფიციალურ დოკუმენტებში რეგისტრირებული და ა.შ.

შეიქმნა ნაშრომები, რომლებშიც „ქალთა ისტორია“ მკვეთრად გაემიჯნა ე.წ. „მამაკაცების ისტორიას“. ეს ფაქტობრივად იყო მცდელობა „ისტორიის გადანერისა“ ქალის მიერ დანახული რაკურსით. ინგლისელი მკვლევარი ქალის ე. დევინის გონებამახვილური დაკვირვების თანახმად, ისტორიული ფემინოლოგიის („ქალთა ისტორიის“) მიმდევართა შორის, გამოიკვეთა ტენდენცია და მზადყოფნა საზოგადოდ მიღებული ტერმინი „**history**“ (რომელიც ინგლისურად შეიძლება ნაკითხულ იქნას „his-story“, სიტყვასიტყვით: „მისი (მამაკაცის) ისტორია“, „მამაკაცთა ისტორია“), შეცვლილიყო ახალი ტერმინით – „**herstory**“ (ანუ „her-story“ – „მისი (ქალის) ისტორია“, „ქალის ისტორია“), რაც წარსულის შესწავლის ახალ მიდგომას უკეთ გამოხატავდა.[12]

ბუნებრივია, ჰუმანიტარულ მეცნიერებაში ახალი სიტყვის თქმისათვის, მხოლოდ სამეცნიერო ნაშრომების და პროგრამების რაოდენობრივი ზრდა საკმარისი არ იყო. XX ს-ის 70-იანი წლების ბოლოს ახალი სამეცნიერო მიმართულების ლიდერებმა იგრძნეს, რომ „ქალთა ისტორიების“ განკერძოებული კვლევა მას ჩიხში მოაქცევდა. აშკარა იყო, რომ „ქალთა ისტორიის“ შესწავლა მოითხოვს არა მხოლოდ ისტორიული ხედვის განსაკუთრებულ რაკურსს, არამედ განსაკუთრებულ ცოდნას, კვლევის ახალ მეთოდებს, კონცეპტუალურ აპარატს. ყოველზე ამის გამოსამუშავებლად „ისტორიის გადანერის“ ადეპტის მომხრეებმა განაცხადეს ტოლერანტობა, გახსნილობა ყველა სოციალური თუ თეორიული კონცეფციის მიმართ. ეს აღმოჩნდა უშეცდომოდ შერჩეული გზა. ყოველივე ამის შედეგად, „ქალთა ისტორიის“ კვლევებში ჩაერთნენ სხვადასხვა, ხშირად ურ-

თიერთგამომრიცხავი და სანინალმდეგო მიდგომების მომხრეები: მარქსისტები და პოზიტივისტები, დეტერმინისტები და ინტერდეტერმინისტები, ფემინისტები, სტრუქტურალისტები, პოსტმოდერნისტები, ხოლისტები, ნეოკანტიანელები, ანალების სკოლის მიმდევრები, ყოველდღიურობის სტრუქტურის შემსწავლელი კრემსის ინსტიტუტის საინიციატივო ჯგუფი, სემიოტიკის სკოლა და ა. შ.[5, 103-109; 8] იმ მკვლევართა რიცხვი, რომლებიც გატაცებული იყვნენ იდეით – შეეცვალათ წარსულის შესახებ წარმოდგენები, „ჩაენერათ“ ქალები ისტორიაში, გამოეყვანეთ ისინი სინათლეზე, გეომეტრიული პროგრესიით იზრდებოდა. დასავლეთ ევროპასა და აშშ-ში გამოიცა ასეულობით წიგნი და სტატია „ქალთა ისტორიის“ სფეროში, როგორც კონკრეტულად ისტორიული, ზოგადთეორიული, ასევე ინტერპრეტაციული.

XX ს-ის 80-იანი წლების დასაწყისიდან იწყება თვისობრივად ახალი ეტაპი ფემინოლოგიასა და გენდერულ კვლევებში, როდესაც საფუძველი ჩაეყარა სქესთა კვლევის ახალ მიმართულებას – „გენდერულ ისტორიას“.

„ქალთა ისტორიების“ სფეროში კვლევების ზრდამ განაპირობა ცოდნის კონსოლიდაცია, რამაც თავის მხრივ გამოიწვია აშშ-ში, მოგვიანებით კი ევროპის სხვადასხვა ქვეყანაში ამ სფეროს ინსტიტუციური განვითარება: წარმოიშვა ფაკულტეტები, ჯგუფები, ლაბორატორიები, განხორციელდა კვლევითი პროექტები, რომელთა მიზანი იყო ქალთა საკითხების კვლევა, როგორც კომპლექსური, დისციპლინათშორისი სამეცნიერო პრობლემისა. ასეთი სახის კვლევები აშკარად მოდურ თემად იქცა. ძალიან დიდი როლი „ქალთა ისტორიის“ პოპულარიზაციაში ითამაშეს ცნობილმა სამეცნიერო ჟურნალებმა: „ანალები: ეკონომიკა, საზოგადოება, ცივილიზაციები“ („Annals: Economies, Societes, Civilizations“, საფრანგეთი), „Past and Present“ (ინგლისი), „Geschichte und Gesellschaft“ (გერმანია), „Quaderni Storici“ (იტალია). არანაკლები მნიშვნელობა იქონიეს ფემინისტურმა პერიოდულმა გამოცემებმა: „Signs“, „Feminist Studies“, „Womens Studies Quarterly“.

„ქალთა ისტორიის“ მიმდევრების მიერ დაირღვა, აქამდე ტრადიციულად აღიარებული, არა ერთი საისტორიო კონცეფცია და თვალსაზრისი, მაგალითად: ქალის სტატუსისა და დისკრიმინაციული მდგომარეობის გათვალისწინებით, კითხვის ნიშნის ქვეშ დაისვა თვალსაზრისი – რენესანსის ეპოქის პროგრესულობის შესახებ; სწორედ, „ქალთა ისტორიის“ მკვლევრებმა წამოჭრეს საკითხი, რომ

ისტორიის პერიოდიზაციის არსებულ მოდელში ქალის, როგორც საზოგადოების შემადგენელი სუბიექტის გათვალისწინება არ მომხდარა. ამის გამო, პერიოდიზაციის საყოველთაოდ აღიარებული სქემები და მოდელები ხელახლა გადაისინჯა.[3, 58; 13; 14]

„ქალთა ისტორიების“ სფეროში შემოქმედებითმა მრავალმხრივობამ გააძლიერა მასზე სქესის სოციოლოგიის ასე თუ ისე ძლიერი კონცეფციების მხრიდან ზეგავლენა. XX ს-ის 80-იანი წლების დასაწყისში სქესის სოციოლოგიაში, სწორედ, გენდერული კონცეფცია დაინაშურდა. ეს არის პერიოდი, როდესაც გენდერის პერმენუეტიკა, ამ ცნების შინაარსი შეიცვალა. ამჯერად, ის განიხილებოდა, არა მხოლოდ, როგორც მამაკაცური დომინირების კონცეფცია, არამედ როგორც გარკვეული კომპლექსი, უფრო ზუსტად სისტემა, რომელიც გარკვეული ფორმით არსებობს, კონსტრუირდება ანუ ფორმირდება და კვლავინარმოება ყველა სოციალურ პროცესში. თუ აქამდე ტერმინი „გენდერი“ გვთავაზობდა ამა თუ იმ პროგრამის ფარგლებში ქალთა შესწავლასა და კვლევას, ახლა სიტუაცია შეიცვალა. გენდერული კვლევები კულტურასა და საზოგადოებაში უკვე გულისხმობდა მამაკაცურისა და ქალურის ურთიერთქმედებისა და ურთიერთნინააღმდეგობრივის ყველა ფორმის გამოკვლევას, ნათლად რომ ითქვას, კაცისა და ქალის თანაარსებობას. ფემინიზმის შესწავლა შეუძლებელი გახდა მასკულიზმის შესწავლის გარეშე. ამ ლოგიკის მიხედვით „ქალთა ისტორია“ დაუყოვნებლივ უნდა შეხვედროდა „მამაკაცთა“ ისტორიას. ეს შეხვედრა შედგა XX ს-ის 80-იანი წლების შუა ხანებში. ჯონ სკოტის სტატიის „გენდერი – ისტორიული ანალიზის სასარგებლო კატეგორია“[9] გამოქვეყნების შემდეგ ტრადიციული (ე.წ. „მამაკაცების“) და ახალი („ქალების“) ისტორიის დაპირისპირებამ აზრი დაკარგა. მკვლევართა უმრავლესობა შეთანხმდა, რომ გენდერული მიდგომა, უფრო ზუსტად კი, გენდერული ფაქტორების გათვალისწინება აუცილებელია ნებისმიერი სამეცნიერო გამოკვლევისათვის.

საჭირო გახდა დეფინიციების შესახებ შეთანხმება, მაგრამ ეს იოლი არ აღმოჩნდა. მეცნიერებისათვის საკამათო გახდა თვალსაზრისი ჩათვლილიყო გენდერი სააზროვნო კონსტრუქტად, ანუ მხოლოდ სამეცნიერო დეფინიციად, რომელიც სქესის სოციალურ-კულტურულ ფუნქციებს განსაზღვრავს, თუ ეს არის რეალურად არსებული სოციალური მოცემულობა. ბოლო პერიოდის გამოკვლევებით „გენდერი“ ოთხი ჯგუფის მახასიათებელს მოიცავს: ბიოლოგიური სქესი, გენდერული სტერეოტიპები, გენდერული ნორმები და გენდერული იდენტობა. ბოლო სამი მახასიათებლის ერთობლიობას

ამერიკელი სოციოლოგები (ი. გ. ჰოფმანი)[15, 69-77] ხშირად „Gender display“ (გენდერის გამოვლენა, გამჟღავნება) უწოდებენ. აღიარებულია, რომ „სქესის კულტურული გამოვლენა“ (Gender display) შესაძლებელია იცვლებოდეს ამა თუ იმ ცივილიზაციასა თუ კულტურულ გარემოში, მაგრამ, სქესის ბიოლოგიური გაგებისაგან დამოუკიდებლად არ შეიძლება განიხილოს. XX ს-ის 90-იან წლებში დამკვიდრდა ცნება „გენდერული სისტემები“. ის გულისხმობს „იმ იდეებს, ინსტიტუტებს, ქცევებს, ფორმალურ და არაფორმალურ წესებს და სხვა ურთიერთმიმართებებს, რომელიც სქესთან მიმართებაში არსებობს, გაიაზრება, აღიქმება“.[4, 21-22] საბოლოო ჯამში, გამოკვლევისადმი გენდერული მიდგომა ნიშნავს პრობლემის შესწავლისას სქესობრივი ფაქტორის მრავალმხრივი და მრავალფეროვანი გავლენების კვლევას, სადაც სქესი, როგორც კატეგორია შედგება – ორი მეტად მნიშვნელოვანი კომპონენტისაგან – ბიოლოგიური და სოციალური სქესისაგან.

ისტორიკოსების წინაშე დადგა ამოცანა, გაერკვიათ სქესთა შორს განსხვავებანი კულტურული ხასიათისაა თუ ბუნებრივია. მათ უნდა აეხსნათ ის, რაც თითქმის ყველა დროში ფარული იყო; გამოე-აშკარავებინათ დაუწერელი წესები, სტერეოტიპები, რომელთა მიხედვით ქალს ან მამაკაცს, გარკვეულ სოციალურ და ასაკობრივ ჯგუფში, ამა თუ იმ ადგილზე და დროში, მისთვის განსაზღვრული როლი უნდა შეესრულებინა ან დაერღვია. ანუ ისტორიკოსებს უნდა აეხსნათ საზოგადოებაში დამკვიდრებული და „გაბატონებული სქესობრივი კონვენციები“.

„გენდერული ისტორია“ არ გამორიცხავს „ქალთა ისტორიას“. აღსანიშნავია, რომ ზოგიერთი მეცნიერი ამ უკანასკნელს „განვლილ ეტაპად“ თვლის. მიუხედავად ამისა, მკვლევართა დიდი ნაწილის აზრით „ქალთა ისტორია“ მაინც არ კარგავს თავის მნიშვნელობას და ყურადღებას მომავალშიც დაიმსახურებს. მაგრამ, რადგანაც დღევანდელი მსოფლიოს კულტურა ისევ ანდროცენტრულად რჩება, „ქალთა ისტორია“ კიდევ დიდხანს შეინარჩუნებს თავის მარგინალობას და მინორულობას (ანუ ჯერ ვერ მიიღებს „საყოველთაოდ აღიარებული მეცნიერების“ დარგის სტატუსს). თუმცა, სავარაუდოდ, ის კიდევ დიდხანს მიაწვდის „გენდერული ისტორიის“ მკვლევრებს, საერთოდ გენდერისტებს „მდიდარ ნედლეულს“, ფაქტობრივ მასალას. რა თქმა უნდა, „ქალთა ისტორიის“ გარეშე, ისტორიული წარსულიდან ქალთა სტატუსისა და უფლებების შესახებ ნაკლებად ცნობილი ფაქტების სკრუპულოზური შესწავლისა და საზოგადოე-

ბაში მათზე არსებული წარმოდგენების გარეშე, გენდერული ისტორიის მიმდევრებს საკმაოდ გაუჭირდებათ. ამდენად, „ქალთა ისტორია“ საკმაოდ პოპულარულია დღესაც მსოფლიოში. ის არის ახლად ჩამოყალიბებული მეცნიერების – ფემინოლოგიის ერთ-ერთი ნაწილი.

„გენდერული ისტორია“ (ან ისტორიისადმი გენდერული მიდგომა), „ქალთა ისტორიისაგან“ განსხვავებით, თავის საგნად ირჩევს სქესთა დიალოგს – არა იერარქიულობის, სტრატეგიკაციის რაკურსში, არამედ ისტორიული ევოლუციის სხვადასხვა პერიოდში სქესთა ურთიერთმიმართებისა და ერთიანობის პლანში. გენდერულმა ისტორიამ, ტრადიციული საისტორიო კვლევებისაგან განსხვავებით, შეიძინა თავისი განსაკუთრებული დისკურსი, თავისი ლექსიკონი, კვლევის მეთოდები, სპეციფიური თემატიკა (ის სწავლობს ძალადობის შეფარულ ფორმებს, სექსუალობის ისტორიას, მაჩიზმს და ა. შ.). [22]

რა თქმა უნდა, შემთხვევითი არ არის, რომ „გენდერული ისტორიით“ დაინტერესდნენ თანამედროვეობის ბრწყინვალე ფილოსოფოსები, მათ შორის ჟ. ლაკანი, ჟ. დარიდა, იუ. კრისტეფის მიმდევრები, ლ. ირიგარეი და სხვები. დარიდას დეკონსტრუქციის თეორია თავისი არსით იდეოლოგიურად და კულტურულად კონსტრუირებული მეტაფორების ამოხსნისა და მათი ფარული ლოგიკის გამომჟღავნების თეორიაა. „ფემინურობის“ აღქმა, როგორც მეტაფორისა, გახდა თანამედროვე ფილოსოფიისა და გენდერული კვლევების დამაკავშირებელი ხიდი. თავის მხრივ, ჟ. ლაკანის თეორიამ იდენტურობის ხარისხობრივი განსაზღვრის შესახებ, პირდაპირ მოითხოვა გენდერული შეფერილობა მიეცა მამაკაცისა და ქალის იდენტობისათვის. მიშელ ფუკოს მიხედვით სქესთა დამოკიდებულებასა და ურთიერთმიმართებაში ძალაუფლების მექანიზმის კვლევა ძიება და ახსნა, ამ ურთიერთობების მექანიზმის სხვადასხვა ეპოქებისათვის დამახასიათებელი კონკრეტული შინაარსით შევსება იოლი არ არის. მისი აზრით, ისტორიკოს გენდერისტის მეთოდი უნდა იყოს არა ძალაუფლების განაწილების არსებული ფორმების უბრალო კონსტატაცია სხვადასხვა ისტორიულ მომენტში, არამედ თვით ამ მექანიზმში შეღწევა და მისი შესწავლა.[4, 27]

თანამედროვე ფილოსოფოსებმა უარყვეს ტექსტების, მათ შორის ისტორიულის, მიმართ ძველებური მიდგომები და ტექსტებთან მუშაობის დროს მოიხმეს, გამოიყენეს დიალოგის პრინციპი, რასაც უწოდეს „კვალის კვალი“. მათ წინ წამოწიეს ინფორმაცია, რომელიც არ იყო ტექსტში არტიკულირებული (აქედან ტერმინი „ინ-

ტერტექსტუალური"- ანუ ის რაც ქვეტექსტში, ტექსტის სიღრმეში არსებობს). ასეთი მიდგომა, ბუნებრივია, „კულტურის მრავალგვარი ინტერპრეტაციის“ შესაძლებლობას იძლევა.

წარსულის ანალიზისადმი გენდერული მიდგომა მოითხოვს ინოვაციურ მეთოდებს. დავიწყოთ იქედან, რომ გენდერისტები (რაც ზემოთ უკვე აღვნიშნეთ) აქტიურად მოუხმობენ სხვადასხვა საბუნებისმეტყველო და ჰუმანიტარული მეცნიერებისა და დისციპლინების მეთოდებს. როგორც წესი, მათი უმრავლესობა ისტორიული ანალიზის მეთოდებს არ უარყოფს, უარს არ ამბობს ისტორიზმის პრინციპზე და აღიარებს შედარებითი (კომპარატივისტული) მეთოდის განსაკუთრებულ მნიშვნელობას.

გენდერული ისტორიის კვლევის პროცესში ხშირია ერთმანეთის საპირისპირო მიდგომების სინთეზი, მაგალითად: სხვადასხვა სოციუმების მიკრო და მაკრო ისტორიის რეკონსტრუქციისათვის გენდერულ კვლევებში თავისუფლად არის შეთავსებული და შერწყმული აგრეგატიული მეთოდი (მეთოდი, რომელიც განსხვავებული ტიპის წყაროებიდან ცალკეულ, განსაკუთრებულ ფაქტებს აგროვებს) და კაზუალური მეთოდი (უნიკალური, არატიპიური, იშვიათი ფაქტების დეტალური განხილვების მეთოდი); მეტად პოპულარული სემიოტიკის სკოლისათვის დამახასიათებელი ინტერპრეტაციული მეთოდი (იკონოგრაფიაში ქცევის, პოზის, ჟესტების სიმბოლიკის ახსნის მეთოდი) შევსებულია დისკურსიული მეთოდით (რომელიც იძლევა საზოგადოებაში მრავალგვარი „დიალოგების“ დანახვის საშუალებას), მაგალითად: ქალისა და კაცის, აღმსარებლისა და მოძღვრის, დისკრეპტიულობისა (ნორმების დამწერგავი) და რესკრიპტიულობის (ნორმის ფარგლების მიღმა მყოფი) მომხრეთა ურთიერთმიმართებას.

გენდერული ისტორიის კვლევის პროცესში ასევე ხშირია სხვადასხვა ჰუმანიტარული დისციპლინების კვლევის მეთოდების კომპლექსური გამოყენება: რამდენიმე ათეული წლის წინ ანალების სკოლის მეორე და მესამე თაობის მკვლევრების დამსახურებით პოპულარული გახდა ეთნოლოგიური მეთოდი, როდესაც ანალიზდება არა მარტო გადმოცემული ფაქტები, ნარატივი, არამედ რეფლექსურ-ემოციური და მატერიალურ-საგნობრივი გარემო; წარსულის შესწავლის საინტერესო სურათს იძლევა, აგრეთვე, სოციოლოგიის მეთოდების გამოყენება გენდერულ კვლევებში, მაგალითად: ე.წ. ანკეტური მეთოდი – ისტორიული წყაროების შესწავლა წინასწარ შედგენილი კითხვების საშუალებით, რომელსაც სოციოლოგები ან ეთნოლოგები, საკვლევი მუშაობის დროს ცოცხალ ადამიანებს მი-

მართავენ; გენდერული ისტორიის მკვლევრები იყენებენ, აგრეთვე, მრავალმხრივ, რეგრესიულ ანალიზს – ის იგება იმ კოეფიციენტების საფუძველზე, რომელიც ასახავს ერთი ფაქტორის მეორეზე გავლენას.[8]

საკმაოდ პოპულარული ბოლო დროს გახდა თანამედროვე ფსიქოლოგიისა და პიროვნების სოციოლოგიის კვლევის მეთოდები, განსაკუთრებით „ბიოგრაფიული მეთოდი“. ამ მეთოდის საშუალებით გენდერული ისტორიის კვლევის არეალში ექცევა პერსონალური ცხოვრების რეკონსტრუქცია, ბიოგრაფიული კავშირები და კონტაქტები, ღირებულებათა სისტემა, როგორც ერთ თაობაში, ასევე სხვადასხვა თაობებს შორის, ოჯახში და ა. შ. [5]

გენდერისტებისათვის საკმაოდ საინტერესო აღმოჩნდა პ. ბურდიეს რეფლექსური სოციოლოგიის მეთოდი. ბურდიეს მიხედვით ადამიანები სხვადასხვა სოციალური წრისა და იერარქიის მიხედვით არათანაბარ პოზიციაში იმყოფებიან (მაგალითისათვის: რომელიმე დიდებულის ქალიშვილი უფრო მაღალ იერარქიულ საფეხურს იკავებს, მისთვის მემკვიდრეობით გადაცემულ მამაკაც გლეხზე; მაგრამ ის ამავდროულად იერარქიულად დაბლა დგას თავის მშობლებთან ან ძმებთან მიმართებაში, რომლებიც მის ბედს საკუთარი ნებასურვილით განკარგავენ). ბურდიეს მიხედვით გენდერულ ურთიერთობებს უამრავი ფაქტორების მრავალფეროვანი სპექტრის (იგულისხმება სოციალური, ეთნიკური, კონფესიური და ა. შ.) ზემოქმედება განსაზღვრავს. გენდერისტებმა ამ ხედვას იმთავითვე მიაქციეს ყურადღება. რეფლექსური სოციოლოგიის მეთოდი მათ საშუალებას აძლევს შეისწავლონ (თანამედროვე ყოფაში, აგრეთვე ისტორიულ პრესპექტივაში), როგორ ხდება ქალებისა და კაცების მიერ ამა თუ იმ საზოგადოებაში, ამა თუ იმ იერარქიულ საფეხურზე, მათი სტატუსისა და უფლებების შეფასება. ამ მეთოდით მათ მიიღეს „კულტურული კვლევის“ ინსტრუმენტი, რომელიც მრევალგანზომილებიან ხედვას და შეფარდებებს განაპირობებს.[4, 29]

გენდერული კვლევებისათვის მეტად პრესპექტიულ მიმართულებად და თემებად საისტორიო მეცნიერებაში შეიძლება ჩაითვალოს ისტორიულ-ეკონომიკური, სოციალურ-პოლიტიკური პრობლემატიკა. სოციალურ-ეკონომიკური ისტორიის ამსახველ გამოკვლევებში გენდერულ მიდგომას უკვე ისტორიოგრაფიული ტრადიცია გააჩნია, თუმცა ითვლება, რომ წინაინდუსტრიული პერიოდის სხვადასხვა ეპოქაში ისტორიკოსების მიერ გენდერული ფაქტორი საკმაოდ სუსტად არის გათვალისწინებული.

XIX-XX ს-ის ისტორიის წყაროები უფრო მეტ საშუალებას იძლევა მკვეთრად გამოიკვეთოს გენდერული სხვაობა, ამა თუ იმ სქესის ადამიანების მიმართება კვლევის საგანთან. ამ პერიოდის სოციალურ-ეკონომიკური ხასიათის სერიოზული გამოკვლევების აუცილებელი ელემენტია, ისეთი პრობლემების გენდერული ხედვა და შეფასება როგორიცაა: შრომის პირობები, ხელფასი, დასაქმების საკითხი, პროტესტის სხვადასხვა ფორმებისადმი მიმართება, ასოციალური მოქმედებები და ქცევები და ა. შ.

მოსახლეობის შობადობის, სიკვდილიანობის, მიგრაციის გენდერული ასპექტების (შრომითი, რელიგიური, ქორწინებითი), სხვადასხვა სქესთა სოციალური მობილობის და ისტორიული დემოგრაფიის სხვადასხვა პრობლემების ახალი კუთხით, გენდერული სხვაობის (გენდერული ასიმეტრია) თვალსაზრისით, შესწავლა, რასაკვირველია ბევრად საინტერესო შედეგებისა და დასკვნების გაკეთების საშუალებას მისცემს მეცნიერებს.[23]

გენდერული მიდგომების გამოყენების პრესპექტივა საინტერესოა პოლიტიკური ისტორიის კონტექსტშიც. ერთ-ერთ ტრადიციულ და აქტიურად შესასწავლ თემას ამ სფეროში წარმოადგენს პოლიტიკური ისტორიის გენდერული სტრატეგიკაცია – ქალთა მარგინალობის ისტორია, მისი პოლიტიკური, სამოქალაქო და საარჩევნო უფლებებისათვის ბრძოლა. ფემინისტური ორგანიზაციების, სუფრაჟიზმის, უკვე არსებული გამოკვლევებისაგან განსხვავებით, გენდერული ისტორიის მკვლევართა ნაშრომები ამ სფეროში, გვთავაზობენ კვლევებს რამდენიმე მიმართულებით: პირველ რიგში – შუა საუკუნეების, წინა ინდუსტრიული პერიოდის პოლიტიკური ისტორიის გენდერული კუთხით დანახვას, ანუ იმ ეპოქების კვლევას, როდესაც ჯერ კიდევ არ არსებობდა ქალთა მოძრაობა და ქალთა საკითხი. ტრადიციული ისტორიის პარალელურად, ამგვარ კვლევებში გენდერული ისტორიის მიმდევრები გვთავაზობენ გამოკვლეულ იქნას ქალების ფარული პოლიტიკური ქმედებები, მათი ჩართულობა და პოლიტიკურ პროცესებზე ფარული ზემოქმედების საკითხები, იმ დროს როდესაც კანონმდებლობა, საზოგადოების მენტალობა არ აძლევდა მათ ამის საშუალებას. მეორე მხრივ, გენდერული კვლევები ამ სფეროში გვთავაზობს ამა თუ იმ ეპოქაში გენდერული როლებისა და სტერეოტიპების შესწავლას, გენდერის კონსტრუირების მექანიზმის, ასევე სქესთა პოლიტიკური პარტნიორობის საკითხებისა და პრობლემების კვლევას.[6]

გენდერულ კვლევებს საკმაოდ საინტერესო და ნათელი პრესპექტივა აქვს კულტუროლოგიის, მენტალობის ისტორიის, საზოგა-

დოებრივი ცნობიერების ისტორიის სფეროში. აქ თემებისა და პრობლემების მეტად მრავალფეროვანი სპექტრი იშლება: გენდერული სტერეოტიპების წარმოშობა; სოციალური და ოჯახური როლების დანაწილების მიზეზები; მოღვაწეობის და მოქმედების ფორმები; ყოველდღიურობის გენდერული მხარეები; ბავშვობის, სიყმაწვილის, სიბერის ისტორიის გენდერული ასპექტები და მენტალურ-ემოციური მახასიათებლების კვლევა; სქესთა მოქმედებებში და ქცევებში არსებული განსხვავებები; ერთ ეპოქაში, ერთსა და იმავე ან სხვადასხვა ეთნოსში არსებული წარმოდგენები ტიპიური „მამაკაცურის“ და ტიპიური „ქალურის“ კულტურულ-სიმბოლური ასპექტების შესახებ, ღირებულებების ფარული ორიენტაციები, რომელიც უფრო ხშირად „მამაკაცურს“ პოზიტიურად, მნიშვნელოვნად, დომინანტურად, ხოლო „ქალურს“ ნეგატიურად, მეორეხარისხოვნად, დაქვემდებარებულად წარმოაჩენს; „და-ძმობა“ – ეთნიკურ და კლასობრივ კონტექსტში; გენდერული იდენტობა და ქალურ/მამაკაცური თვითშეგნების განვითარება; ისტორიის ხედვა ქალის თვალთ დანახული პროცესების აღწერის გზით და პირიქით, მაგ: ქალთა უფლებებისათვის ბრძოლის ისტორიის შეფასება მამაკაცი ისტორიკოსის მიერ; შემოქმედების ფსიქოლოგიის გენდერული ანალიზი და მისი გამოხატულება ლიტერატურულ, ფერწერულ ნაწარმოებებში ანტიკურობიდან დაწყებული, შუასაუკუნეებითა და თანამედროვეობით დამთავრებული; სელექტიური, და ავტომატური მეხსიერების გენდერული თავისებურებანი და ა.შ. სპეციალისტების აზრით, ეს არის მხოლოდ მცირერიცხოვანი, ყველაზე მეტად საინტერესო თემების მოკლე ჩამონათვალი ამ სფეროში.[4, 31]

დღეს, საქართველოს სახელმწიფოს უმთავრესი პრიორიტეტი ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენაა. ბუნებრივია, მთელი რიგი საკითხები, თუნდაც საკმაოდ აქტუალური თანამედროვე ჰუმანიტარულ მეცნიერებაში, ვერ იქნება საქართველოს ისტორიის მკვლევართა პრიორიტეტული კვლევის სფერო. თუმცა აღსანიშნავია ისიც, რომ ქართველ ისტორიკოსთა წინაშე დღის წესრიგში დგება ისტორიული პროცესების მრავალმხრივი რაკურსით გააზრების პრობლემა, რაც მოითხოვს საისტორიო კვლევის სფეროში მეთოდოლოგიური სიახლეებისა და მიდგომების შესწავლას და ცოდნას, ტრადიციული მეთოდების პარალელურად ინოვაციური, ინტერდისციპლინარული სიახლეების დამკვიდრებას.

დამონმებული წყაროები და ლიტერატურა:

1. თ. კიკნაძე, ფემინიზმის ფილოსოფია, თბილისი, 1997.
2. ფ. ზურიკაშვილი, გ. მალრაძე, ნ. ჭანიშვილი, გ. ხუციშვილი, რ. ჯორბენაძე, კონფლიქტი, გენდერი და მშვიდობის მშენებლობა, თბილისი, 2002.
3. პიტერ ბერკი, ისტორია და სოციალური თეორია, ინგლისურიდან თარგმნა ნოდარ ლადარიამ, თბილისი, 2002.
4. Пушкарева Н. Л., Гендерные исследования: Рождение, становление, методы и перспективы, Женщина, гендер, культура, Москва, 1999.
5. Репина Л. П., "Женская история": проблемы теории и метода, Средние века, вып.57, 1994.
6. Чикалова И. Р., Женская и гендерная история, состояние и перспективы развития, <http://www.gender-cent.ryazan.ru/chikalova.htm>
7. [http://www.gumer.info/bibliotek Buks/Sociolog/Article/skott_gens.php](http://www.gumer.info/bibliotek/Buks/Sociolog/Article/skott_gens.php) Скотт Д. Женская история и переписывание истории.
8. Репина Л. П. Гендерная история: проблемы и методы исследования // Новая и Новейшая история. 1997. №6.
9. Скотт Джоан. Гендер: полезная категория исторического анализа // Введение в гендерные исследования. Часть II. Хрестоматия / Под ред. С. Жеребкина. Харьков: ХЦГИ; СПб.: Алетейя, 2001.
10. Клименкова Т. А. Феминизм // Современная западная философия: Словарь / Сост.: Малахов В. С., Филатов В. П. М.: Политиздат, 1991.
11. R. Bridenthal, C. Koonz, Women in European History, Boston, 1977.
12. A. Davin, Redressing the Balance or Transforming the Art? The British Experience, wignSi: Rewritting Women's Histori, Ed. By S.J. Kleinberg, Berg, 1988.
13. J. Kelly, Women History and Theory, Chicago, 1984.
14. J. Scott, Gender and the Politics of History, New Jork, 1988.
15. Goffman E., Gender Display, Studies in the Anthropology of Visual Communications, 1976, # 3.
16. <http://www.owl.ru/gender/010.htm>
17. <http://www.owl.ru/gender/022.htm>
18. <http://www.owl.ru/gender/074.htm>
19. <http://www.owl.ru/gender/090.htm>
20. <http://www.owl.ru/gender/137.htm>
21. <http://www.owl.ru/gender/192.htm> Т. А. Клименкова, Феминизм// Современная западная философия: Словарь / Сост.: Малахов В. С., Филатов В. П. М.: Политиздат, 1991.
22. <http://vocabulary.ru/dictionary/43/word>
23. <http://www.gender-cent.ryazan.ru/yukina.htm> Юкина И.И., История женщин: новые перспективы.

The „Women’s History“ and Gender Studies in History Summary

At the end of the 60’s and in the beginning of the 70’s of the 20th century, on the first stage of the development of the historical feminology (“The Women’s History”), the representatives of the scientific trend showed so called “invisible” state, position of woman in the light of historical processes. From the beginning and till the middle of the 1970s, on the second stage of “The Women’s History” development the knowledge about the given subject is supplemented with the additional material, mainly with the names and personalities of women. The third stage of development of “The Women’s History” continued till the beginning of the 80’s. “The Women’s History” separated from common national history and somehow opposed to “The Men’s History” (as the followers of “The Women’s History” call history, the traditional scientific discipline). The followers of “The Women’s History” tried to review and reveal historical processes that were unknown with the help of before speechless witnesses-women. “The Women’s History” became very close to feminist ideology.

In the beginning of the 1980s the essentially new stage in development of feminology took pace. This was a new trend in gender studies. This is “The Gender History”. In this period in gender sociology conception of gender became promoted and strongly influenced “The Women’s History” studies. The hermeneutics and the meaning of the notion changed. If before it meant the study of women, now the study of femininity became impossible without the study of masculinity. Juxtaposition of traditional history or “The Men’s History” with “The Women’s History” lost its sense. The gender attitude towards the analysis of the past together with well known and proved methods used in history uses innovative methods as well. It often uses those methods in complex that are used in humanitarian sciences.